

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»

«Затверджую»

Голова Приймальної комісії
Національного університету
«Острозька академія»

І. Д. Пасічник

28 лютого 2019 року

Програма фахового вступного випробування
для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра
за спеціальністю 031 «Релігієзнавство»

Острог - 2019

Програма фахового вступного випробування для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра зі спеціальності 031 «Релігієзнавство» / укладачі Стоколос Н.Г., Филипчук С.І. – Острог: НаУОА, 2019.

Програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри релігієзнавства і теології (Протокол № 7 від 12 лютого 2019 року).

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії Національного університету «Острозька академія» (Протокол № 3 від 28 лютого 2019 року).

Пояснювальна записка

Фахове вступне випробування має на меті виявлення знань за напрямками професійної діяльності бакалавра та формування контингенту студентів, найбільш здібних до успішного опанування дисциплін магістерської програми: «Вселенське православ'я: проблеми розвитку»; «Експертиза творів сакрального мистецтва»; «Релігієзнавча думка України», «Свобода буття релігії в суспільстві: Україна та міжнародний контекст», «Символіка християнської культури», «Релігія та суспільна комунікація».

Вступники повинні

знати тематику циклу основних дисциплін:

- філософські дисципліни (Філософська пропедевтика, Історія стародавньої філософії, Філософія Середніх віків і доби Відродження, Нова філософія XVI – XVII ст., Сучасна світова філософія, Історія української філософії, Філософія релігії);
- релігієзнавчі дисципліни (Географія релігії, Історія писем і священних книг, Історія православ'я, Історія протестантизму в Україні, Історія католицизму в Україні, Сучасні релігійні рухи та езотеричні вчення, Історія релігій).

вміти:

- ✓ застосовувати навички володіння принципами філософського аналізу релігії до експертної оцінки моральної, соціальної, комунікативної тощо, значущості тих чи інших явищ релігійного життя;
- ✓ аналізувати філософські концепції;
- ✓ характеризувати філософські напрями та епохи;
- ✓ оперувати філософською термінологією.

Зміст програми

Філософські дисципліни

Філософська пропедевтика

1. Передумови та концепції виникнення філософії.
2. Особливості міфологічної свідомості.
3. Смысл і призначення філософії. Функції філософії.
4. Світогляд. Структурні елементи.
5. Основні структурні компоненти свідомості.
6. Сутність людини: багатоманітність визначення.
7. Людина: проблема самореалізації. Індивід, індивідуальність, особистість.
8. Формування уявлень про матерію в історії філософії.
9. Буття як філософська проблема. Основні форми буття.
10. Поняття свідомість. Функції свідомості

Історія стародавньої філософії

1. Виникнення філософії. Основні філософські традиції.
2. Ранній період у розвитку давньогрецької філософії. Мілетська школа, піфагорейці, елеати, атомісти.
3. Становлення класичної давньогрецької філософії. Софісти і Сократ.
4. Філософська система Платона.
5. Філософська система Арістотеля.
6. Початковий етап у розвитку елліністичної філософії. Школи епікурейців, стоїків, кініків, скептиків.
7. Філософія неоплатонізму.
8. Давньоіндійська філософія.
9. Давньокитайська філософія.
10. Філософія буддизму.

Філософія Середньовіччя і доби Відродження

1. Виникнення християнської апологетики. Критика і легалізація філософської спадщини античності.
2. Олександрійська школа. Перші "Отці церкви".
3. Каппадокійський гурток та його значення для християнського богослов'я.
4. Західні "Отці церкви". Тертуаліан.
5. Філософська думка Августина Блаженного.
6. Філософська думка ібн Сіні.
7. Ібн Рушд: повернення до арістотелізму.
8. Ібн 'Арабі: Великий Шейх суфізму.
9. Ахмад ібн Таймійя: релігійно-філософська думка традиціоналізму.
10. Моше бен Маймон: синтез ортодоксії та арістотелізму
11. Основні філософські проблеми схоластики. Реалізм та номіналізм.
12. Проблема віри і розуму в працях Еріугени.

13. Ансельм Д'Оста про докази буття Бога.
14. Становлення латинської схоластики: Джон Скот Еріугена та Ансельм Д'Оста
15. П'єр Абеляр: логіка та розум у дослідженні християнського віровчення.
16. Фундаментальна структура метафізики та докази буття Бога у Фоми Аквінського.
17. Співвідношення філософії та теології у працях Фоми Аквінського.
18. Метафізика Іоана Дунса Скота.
19. Бонавентура як опонент Аквіната. Критика аристотелизму
20. Початок експериментальної філософії: Роберт Гроссетест і Роджер Бекон
21. Філософські погляди Вільяма Оккама.
22. Неоплатонізм Відродження: Н. Кузанський, Марсіліо Фічіно, Піко делла Мірандола.
23. Еразм Роттердамський і "Філософія Христа".
24. Ніколо Макіавелі. Нові концепції держави і суспільного устрою: Томас Мор, Жан Боден, Гуго Гроцій.

Нова філософія XVI – XVII ст.

1. Особливості новоєвропейської філософії та їх зумовленість соціокультурними обставинами часу.
2. Френсіс Бекон та становлення філософського емпіризму.
3. Матеріалістичний сенсуалізм Д.Локка
4. Філософія Томаса Гоббса
5. Ідеалістичний сенсуалізм Джорджа Берклі
6. Скептицизм Давида Юма
7. Рене Декарт та становлення новоєвропейського раціоналізму
8. Моністично-натуралістичний пантеїзм Бенедикта Спінози
9. Філософія Готфріда Ляйбніца
10. Феномен Просвітництва

Філософія XIX ст.

1. «Критична» філософія І. Канта.
2. Система суб'єктивного ідеалізму Й. Фіхте.
3. Система об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга
4. Предмет та основні принципи філософії Гегеля.
5. Антропологічний матеріалізм Файєрбаха.
6. Філософія песимізму А. Шопенгауєра.
7. Екзистенційна діалектика С. К'єркегора.
8. Стиль та специфіка філософування Ф. Ніцше.
9. Марбурзька школа неокантіанства.
10. Баденська школа неокантіанства.

Історія української філософії

1. Особливості розвитку філософської думки в Україні. Філософія в Україні та українська філософія.
2. Філософська думка в Київській Русі.
3. Вплив Ренесансу і Реформації на філософську думку України. Філософська думка в Острозькій академії.
4. Філософія в Києво- Могиллянській академії.
5. Філософія Г. Сковороди.
6. Філософські погляди представників Кирило- Мефодіївського братства.
7. Академічна філософія в Україні ХІХст. Філософські погляди П. Юркевича.
8. Соціально-філософські погляди українських мислителів кін. ХІХ ст. – поч. ХХ ст.: М. Драгоманов, І. Франко, М. Грушевський, В. Липинський, Д. Донцов.
9. Основні тенденції розвитку філософської думки в Україні в ХХ ст.

Філософія релігії

1. Предмет, специфіка і структура філософії релігії.
2. Сутнісні характеристики релігії.
3. Проблематика метафізики релігії.
4. Філософські інтерпретації онтології релігії.
5. Католицька філософія.
6. Релігія як знання; релігійна істина.
7. Релігійна діяльність: сутність та форми вияву.
8. Протестанська філософія.
9. Православна філософія.
10. Поняття екуменізму.

Релігієзнавчі дисципліни

Історія релігій

1. Сутність релігії. Теорії походження релігії.
2. Специфіка зороастризму як етнічної релігії.
3. Індуїзм: специфіка віровчення та релігійної практики.
4. Виникнення та поширення буддизму. Буддійське віровчення та культ.
5. Іудаїзм, його становлення, основи віровчення.
6. Джерела християнства. Суспільно-історичні умови виникнення та поширення християнства.
7. Специфіка православ'я як різновиду християнства.
8. Католицизм: особливості віровчення та культу.
9. Іслам: походження, віровчення, культ.
10. Виникнення протестантизму. Характеристика раннього протестантизму.

Сучасні релігійні рухи та езотеричні вчення

1. Новітні релігійні течії і рухи: поняття, типологічні риси, причини виникнення.
2. Неохристиянські релігійні рухи.
3. Неоорієнталістські релігійні рухи.
4. Сайєнтологічні (накологічні) релігійні рухи.
5. Езотеричні релігійні рухи.
6. Неоязичницькі релігійні рухи.
7. Синтетичні неорелігії.
8. Соціально-правовий аналіз діяльності новітніх релігійних рухів.
9. Аналіз технологій залучення та утримання у своїх лавах, котрі використовуються в неокультурах.
10. Сучасний неорелігійний рух в Україні: тенденції, прогнози на майбутнє.

Географія релігій

1. Географічні аспекти вивчення релігії.
2. Статистика та географія релігій.
3. Історико-географічні особливості розвитку релігій.
4. Релігійна геоситуація в сучасному світі
5. Географія релігій Європи.
6. Релігійна ситуація Азії.
7. Конфесійна карта Африки.
8. Релігійна особливість географічного регіону Австралії та Океанії.
9. Релігійна карта Америки.
10. Конфесійна структура та географія релігій в Україні.

Історія православ'я

1. Християнізація Київської Русі: теорії походження церковної ієрархії
2. Релігійний фактор у повстанні під проводом Богдана Хмельницького.
3. Поширення ісихазму в українському православному середовищі XIV – XVI ст.
4. Просвітницька діяльність церкви (братські школи, Острозький колегіум) XVI ст.
5. Напрямки рецензії грецької і візантійської книжної культури в Україні XIV – XVI ст.
6. Відновлення православної ієрархії та спроби «універсальної» унії у першій половині XVII ст.
7. Церковно-монастирське землеволодіння та господарське життя православної церкви в Україні (кінець XVII-XVIII ст.).
8. УПЦ Київського патріархату 1992 – 2012 рр.: інституційний розвиток та діяльність.
9. Український автокефальний рух на початку 1990-х рр.: утворення Київського патріархату, вересневий та жовтневий собори 1993 р.

10. Всеукраїнський собор УАПЦ 1990 р. як чинник українського національно-визвольного руху.
11. Православна церква в Україні в роки «перебудови» (1985 – 1991 рр.)
12. Партійно-державна політика комуністичного режиму щодо православної церкви у 1950 – 1980-х рр.
13. Українська православні церкви в діаспорі (кінець 1940-х – початок 1990 – х рр.) інституційне становлення у повоєнні роки, ієрархічні суперечності.
14. Автономна та автокефальна церква в роки гітлерівської окупації України 1941 – 1944 рр.
15. Духовенство та віруючі в умовах більшовицького режиму 1920 – 1930-х рр.
16. Православна церква в Польщі міжвоєнного періоду: здобуття автокефального статусу та українізація.
17. Православне церковне розділення у підрадянській Україні 1920-х рр.
18. Становлення УАПЦ у 1921 р. : ідейні засади церкви та проблема канонічності.
19. Духовенство та віруючі в українському національно-визвольному русі 1917 – 1919 рр.
20. Одержавлення та русифікація православної церкви на Правобережжі (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)
21. Підпорядкування Київської митрополії Московському патріархату (церковне питання в Україні в другій половині XVII ст.)
22. Діяльність митрополита Петра Могили: ідея Київського патріархату. Берестейська унія: причини укладання та наслідки.
23. Становлення Української православної церкви за часів Великого Князівства Литовського.
24. Спроби утворення окремої Київської митрополії (перша чверть XV ст.)
25. Флорентійська унія та церковні змагання в Україні другої половини XV ст.
26. Розділення Київської митрополії у XIV – XV ст.
27. Прояви автокефального статусу Київської митрополії у XI – XII ст.

Історія католицизму в Україні

1. Поняття римо- та греко-католицизму.
2. Догматичні особливості Римо-католицької церкви.
3. Обрядові розбіжності в католицькій та православної традиціях.
4. Рух за об'єднання Церков. Флорентійська унія. Берестейська унія.
5. Структура Катехизму Католицької Церкви.
6. Церковний устрій Римо-католицької церкви.
7. Суспільне (соціальне) вчення Католицької Церкви.
8. Літургія РКЦ.
9. Таїнства та сакраменталії РКЦ.
10. Діяльність греко-католицької церкви в першій половині XX ст.
11. Знищення греко-католицької церкви. Львівський собор 1946 р.
12. Діяльність УГКЦ у підпіллі (1946-1989 рр.).

13. Процес відновлення УГКЦ.
14. Сучасна Українська греко-католицька церква як організаційна структура. Її внутрішнє життя.
15. Місіологія Церкви в греко-католицькій перспективі.
16. Принципи соціальної доктрини УГКЦ.
17. Українська греко-католицька церква поза межами України.
18. Проблема патріархату УГКЦ в сучасній Україні.
19. Концепція екуменічної позиції УГКЦ.
20. Український греко-католицизм: прогнози розвитку.

Історія протестантизму в Україні

1. Основні доктрини магістерської Реформації.
2. Україна в європейському реформаційному процесі. Ранній протестантизм: лютеранство, кальвінізм, соцініанство, пієтизм.
3. Протестантська колонізація XVIII – XX ст. Український штундизм.
4. Зародження і розвиток євангельсько-баптистського руху в Україні.
5. Ранньопротестантські течії в незалежній Україні.
6. Сучасний баптистський рух в Україні та світі: оновлення традицій, модернізація культу та віровчення.
7. Сучасний п'ятидесятницький рух в Україні та світі.
8. Сучасний адвентистський рух в Україні та світі.
9. Сучасне лютеранство та реформоване християнство в Україні та світі.
10. Сучасні пресвітеріани, менноніти й методисти в Україні та світі.

Список рекомендованої літератури

1. Августин. Сповідь. – К., 1998.
2. Академічне релігієзнавство. Підручник. За науковою редакцією професора А.Колодного. – К., 2000.
3. Античная литература. Греция. Антология. – М., 1989. – Ч.1.
4. Аристотель. Соч.: в 4 тт. – М., 1976.
5. Багнюк А. Філософія. – Рівне, 1997.
6. Бердяев Н.А. О назначении человека. – М., 1993.
7. Блаватская Е.П. Теософия и практический оккультизм. – М., 1993.
8. Богомолов А.С. Античная философия. – М., 1985.
9. Бодуел Т. Історія церкви. – Львів, 2000.
10. Брагина Л.И. Культура Возрождения. – М., 1990.
11. Выготский Л. Мышление и речь. – М., 1998.
12. Васильев Л.С. История религий Востока. – М., 1988.
13. Введе ние в буддизм. – СПб., 1999.
14. Вековшиніна С., Мамардашвілі М. К. Проблема феноменів свідомості у творчості. // Філософська думка. – №4. – 2000. – С.3-20.
15. Вернадский В.М. Научная мысль как планетарное явление. – М., 1991.
16. Вингенштейн Л. Логико – философский трактат. – М., 1995.
17. Волинка Г.І., Гусев В.І., Огородник І.В., Федів Ю.О. Вступ до філософії. – К., 1999.
18. Волченко В.Н. Неизбежность, реальность и постижение тонкого мира // Сознание и физическая реальность. – 1996. – № 1-2.
19. Гадамер Х. Истина и метод. – М., 1988.
20. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук : В 2тт. – М., 1974 – 1975.
21. Гегель Г.В.Ф. Феноменология духа. – СПб., 1992.
22. Геродот. Історії: в 10 – ти книгах. – К., 1993.
23. Глускін В.В. В глубинах мудрості. – Острог, 1998.
24. Глускін В.В. Нариси історії української філософії. – Рівне, 1992.
25. Головащенко С. Історія християнства. – К., 1999.
26. Голосовкер Я. И. Логика мифа. – М., 1987.
27. Горак Г.І. Філософія. – К., 1997
28. Горський В.С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі. – К., 1993.
29. Гринак Л. Г. Смысл как системообразующее понятие культуры. // Человек, – №4. – 2002. – С. 93-97.
30. Губин В.Д. Философия. – М., 2001.
31. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. – М., 1980.
32. Гуревич П.С. Философская антропология. – М., 1997.
33. Декарт Р. Избранные произведения. – М., 1950.
34. Дмитрієва М. Моделі розвитку науки у світі синергетики. // Філософська думка. – №3. – 2002.
35. Дубровский Д.И. Психические явления. Мозг. – М., 1971.

36. Дюркгейм Е. Первісні форми релігійного життя. – К., 2002.
37. Железнов Ю. Д. Эволюция вселенной и сознание // Сознание и физическая реальность. – 2000. – №1. С. 22-29.
38. Зубинская О. К. Численная иллюстрация неслучайности рождения и смерти человека // Сознание и физическая реальность. – 2003. – №1. С. 29-46.
39. Ильенков И. В. Философия и культура. – М., 1991.
40. Иорданский В.Б. Хаос и гармония. – М., 1982.
41. Ислам. Энциклопедический словарь. – М., 1991.
42. Історія релігії в Україні: у 10 т. – К., 1999.
43. Каниткар В.П., Оуэн Коул У. Индуизм. – М., 1999.
44. Кант И. Критика чистого разума. – М., 1994.
45. Климович Л.И. Книга о Коране. – М., 1986.
46. Коростовцев М.А. Религия древнего Египта. – М., 1976.
47. Косидовский З. Библейские сказания. – М., 1978.
48. Крапивенский С.Э. Общий курс философии. – Волгоград, 2001
49. Кривелев И.А. История религий. – М., 1985. – Т.1-2.
50. Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1992.
51. Леви – Брюль Л. Первобытное мышление. – М., 1930.
52. Леві – Строс К. Первісне мислення. – К., 2000.
53. Леві – Строс К. Структурна антропологія. – К., 1998.
54. Лесков Л. В. Этика ноосферной трансформации // Сознание и физическая реальность. – 2001. – №4. С. 2-8.
55. Лиотар Ж. – Ф. Заметка о смыслах “пост” //Иностранная литература. – 1994. – №1.
56. Липинський В. Релігія і Церква в історії України. – К., 1993.
57. Лінч Дж. Середньовічна церква. – К., 1994.
58. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1978.
59. Лосев А.Ф. Очерки античного символизма и мифологии. – М., 1993.
60. Лосев А.Ф. Философия. Мифология. Культура. – М., 1991.
61. Лубський В.І. та ін. Історія світової релігієзнавчої думки: Хрестоматія. – К., 1999.
62. Лук'янець В., Соболев О.Філософія як універсальність, яка трансgressує себе. // Філософська думка,. №3, 2002 С.3 -19.
63. Лукач Д. К Онтологии общественного бытия. – М., 1991.
64. Майоров Г.Г. Средневековая философия. – М., 1982.
65. Мамардашвили М. Как я понимаю философию? – М., 1990.
66. Мамуева К. Образ іншої культури в просторовій культурній комунікації. // Філософська думка. – №3. – 2002. – С. 68 -79.
67. Матье М.Э Древнеегипетские мифы. – М., 1956.
68. Мень А. История религии. – М., 2001.
69. Мифы народов мира: энциклопедия в двух томах. – М., 1987. – Т.1-2.
70. Моисеев Н. Человек и ноосфера. – М., 1990.
71. Морган Л.Г. Древнее общество или исследование линий человеческого прогресса от дикости через варварство к цивилизации. – Л., 1935.
72. Налимов В.В. Спонтанность сознания. – М., 1989.

73. Неретна С. С. Смерть как условие бессмертия. // Человек №4, 2002. С. 48-62.
74. Нічик В.М., Литвинов В.Д., Стратій Я.М. Гуманістичні та реформаційні ідеї на Україні. – К., 1990.
75. Новиков Д. В. Учение о личности в христианском богословии IV – VIII веков. // Человек. – №2. – 2000. – С. 27-37.
76. Новикова. Христианское учение о человеке. // Человек. – №1. – 2001. – С. 119 – 127.
77. Образ філософії на межі тисячоліть. // Філософська думка. – №1. – 2002. – С.3 – 19.
78. Огієнко І. Українська культура. – К., 1992.
79. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? – М., 1991.
80. Пагнюк А. Філософія. – Рівне, 1997.
81. Паскаль Б. Думки про релігію. – Львів, 1995.
82. Петров М. Язык, знак, культура. – М., 1991.
83. Пилкингтон С.М. Иудаизм. – М., 2002.
84. Платон Соч.: В 6 тт. – М., 1971.
85. Плутарх. Исида и Осирис. – К., 1996.
86. Погорелов О. Природа філософського плюралізму. // Філософська думка. – №5. – 2001. – С. 5 – 18.
87. Попов Б. Альтернативна модель етносу та людини. // Філософська думка. – №3. – 2002. – С. 37 – 54.
88. Попов Г.В. Тайные культы и учения: пророки, жрецы, адепты. – М., 2002.
89. Потебня О. Слово и миф. – М., 1989.
90. Поэзия и проза Древнего Востока. – М., 1973.
91. Практикум з філософії: Навч. посібник /За заг. ред. В.Л. Петрушенка. – Львів, 2003.
92. Предмет і проблематика філософії /За заг. ред. М.А. Скрипника, З.Е. Скрипник. – Львів, 2001.
93. Пригожин И., Стенгерс И.Порядок из хаоса. – М., 1986.
94. Проблема человека в западной философии. – М., 1988.
95. Радугин А.А. Философия: Курс лекций. – М., 2001.
96. Ранович А.Б. Очерк истории древнееврейской религии. – М., 1937.
97. Ранович А.Б. Первоисточники по истории раннего христианства. Античные критики христианства. – М., 1990.
98. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995.
99. Ратцель Ф. Народоведение. – СПб., 1902. – Т.1.
100. Рикер П. Конфликт интерпретаций: очерки о герменевтике. – М., 1995.
101. Романов П. С. Информация и самоорганизация: эфиродинамический подход // Сознание и физическая реальность. – 2000. – №1. – С. 8 – 15.
102. Саймон Г. Наука об искусстве . – М., 1972.
103. Самсонов А. Л. Человек и биосфера – проблема информационных оценок. // Вопросы философии. – 2003. – №6. – С. 111 – 127.

104. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 4 тт. – К., 1973.
105. Спиноза Б. Избранные произведения: В 2 тт. – М., 1957.
106. Спиркин А.Г. Сознание и самосознание. – М., 1972.
107. Тайлор Э.Т. Первобытная культура. – М., 1989.
108. Токарев С. Ранние формы религии. – М., 1990.
109. Токарев С. Религия в истории народов мира. – М., 1976.
110. Томпсон М. Восточная философия. – М., 2000.
111. Тримингэм Дж. Суфийские ордены в исламе. – М., 1989.
112. Трубецкой С.Н. Курс истории древней философии. – М., 1997.
113. Уоймог А. Філософія – це засновок науки чи скандалу. // Філософська думка. – №5. – 2001. – С. 3 – 4.
114. Философия / Отв. редактор В.П.Кохановский. – Ростов-на-Дону, 2001.
115. Философия: Часть вторая: Основные проблемы философии. – М., 2000.
116. Філософія Відродження на Україні. – К., 1990.
117. Філософія: Курс лекцій / За ред. І.В. Бичко. – К., 1993.
118. Філософія: Навч. посібник / За ред. І.Ф. Надольного. – К., 1997
119. Філософія: Підручник / За заг. ред. М.І. Горлача, В.Г. Кременя, В.К. Рибачка. – Харків, 2001.
120. Філософія: Підручник / За ред. І.В. Бичко. – К., 2001.
121. Фрезер Дж. Фольклор в Ветхом Завете. – М., 1985.
122. Фрейд З. Введение в психоанализ. – М., 1995.
123. Фрейд З. Тотем и табу. – М., 1997.
124. Фромм Э. Душа человека. – М., 1992.
125. Фромм Э. Иметь или быть? – М., 1986.
126. Фрээр Дж. Золотая ветвь. – М., 1986.
127. Фуко М. Слова и вещи. – СПб, 1994.
128. Хайдеггер М. Время и бытие. – М., 1993.
129. Хакен Т. Синергетика. – М., 1980.
130. Хижняк З.І. Києво-Могилянська Академія. – К., 1981.
131. Хьюбнер К. Истина мифа. – М., 1996.
132. Чанышев А.Н. Курс по древней философии. – М., 1981.
133. Чанышев А.Н. Начала философии. – М., 1982.
134. Человек: мыслители прошлого и настоящего о его жизни, смерти и бессмертии. – М., 1991.
135. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. – К., 1992.
136. Чумакова Т. В. Смерть и бессмертие в русской средневековой культуре. // Человек. – №4. – 2002. – С. 63 – 74.
137. Шарден Т. Феномен человека. – М., 1987.
138. Шастик Н. И. Рим и Константинополь: две конфессии жизнеустройства. // Человек, – №4. – 2002. – С. 30 – 47.
139. Шифман И.Ш. Ветхий Завет и его мир. – М., 1987.
140. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1993.

141. Шулицкий. Г. Энергоинформационный мир и Homo Sapiens III тысячелетия // Сознание и физическая реальность. – №2. – 2002. – С. 40 – 44.
142. Щербатской Ф.И. Избранные труды по буддизму. – М., 1988.
143. Элиаде М. Священное и мирское. – М., 1995.
144. Эррикер К. Буддизм. – М., 1999.
145. Юнг К.Г. Архетип и символ. – М., 1991.
146. Янг Д. Христианство. – М., 2000.
147. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991.